

דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק

אבדק"ק צאנז-קלויזענבורג זצוקללה"ה

שנה כ"ו [תש"ע] גליון ד'

בשיעור חורש"י פרשת וירא תשל"ג

וַיֹּאמְרוּ הָאֲנָשִׁים אֵל לֹטְם עוֹד מִי לָךְ פֶּה חֲתָן וּבְנִיךָ וּבְנֹתֶיךָ וְכֹל אֲשֶׁר לָךְ בְּעִיר הוֹצֵא מִן הַמָּקוֹם (י"ט, י"ז).
ברש"י פשוטו של מקרא מי לך עוד בעיר הזאת וכו', ומדרש אנדה עוד מאחר שעושין נבלה כזאת מי
לך פתחון פה ללמד סניגוריא עליהם וכו' קרי ביה מי לך פה.

בהמשך נאמר (יד, טו) ויצא לוט וידבר אל חתניו לוקחי בנותיו, ויאמר קומו צאו מן המקום הזה כי משחית ה'
את העיר, ויהי כמצחק בעיני חתניו. וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום את אשתך
ואת שתי בנותיך הנמצאות, פן תספה בעון העיר. ויש לפרש לפי שעתה כשנתגלה קלונם של לוקחי בנותיו,
שברשעותם כפרו בלעג לשון על דברי המלאכים, הוגדל עונו של לוט שלא נמנע מלשכון עם אנשי סדום רעים
וחטאים לה' מאד (בראשית י"ג, יג וברש"י), כשאף לא נתן דעתו לחשוש לקלקולם של יוצאי חלציו שלא יצאו לתרבות
רעה, ולא ישאר לו נין ונכד בעמו.

ובבין סופו מוכיח על תחלתו שלא חש לכך, לפי שכל כולו הסיע עצמו מקדמונו של עולם אמר אי אפשר לא
באברם ולא באלקיו (רש"י שם י"א), ויאהל עד סדום. על כן היתה מרת הדין מתוחה נגדו, והיה צורך להאיץ
בו לצאת משם, פן יספה בעון העיר.

*

יש להוסיף להמבואר ברש"י (י"ט, א) ולוט ישב בשער סדום דאותו היום מינוהו שופט עליהם, ובזה יש קצת
אמת לא למה שמעה וישב ביניהם, כי לבו השיאתו לראות עצמו כתלמידו של אברהם אבינו שהקריא לשמו
של הקב"ה בעולם, ואחז דרכו בדרך הטומאה של זמנינו לתור דוקא אחר רשעי עולם ולהשתדל בתקנתם, לדרוש
ולחפש אחר מין וכופר היותר גדול, להתחבר לרשעים בידידות, לשמש אצלם בתור רב ומורה, ולעבוד עמהם
בדרך פשרה של ויתורים וקולות במצוות התורה. אף לוט נשא בגאון את התואר של הרב הראשי למדינת סדום
עמורה, וחשב שבדאי ישמעו אליו ויפעל אצלם גדולות ונצורות, ופעולת העסקנות המדומה שימשה לו ככיסוי
על מגוריו שם, כשהיה משיב לכל שואליו רק תתנו לי קצת זמן ותראו איזו מהפכה תתחולל על ידי ישיבתי
וכהונתי בתוכם.

אמנם מה נכזבה תוחלתו כאשר מיד ביום הראשון קמו כולם כנגדו, בסך הכל ביקש להכניס שני אנשים, רק
תחת צל קורתו, וללינת לילה אחת בלבד, וכבר נעשתה כל העיר כמרקחת כאילו מהלומה כבדה נחתה
עליהם, ויאמרו האחד בא לגור וישפוט שפוט ונעשית מוכיח אותנו, עתה נרע לך מהם וגו' ויגשו לשבור הדלת
(פסוק ט).

גם אחרי שהוכו בסגורים לא הרפו ממעשי רשעתם, וילאו למצוא הפתח (פסוק י"א), כדברי הספורנו אף על פי
שהיו מוכים בסגורים טרחו למצוא הפתח כדי לשבור הדלת, כאומרם ז"ל (עירובין י"ט). רשעים אפילו עומדים
בפתחו של גיהנם אינם חוזרים בתשובה. והוא דבר פלא לא יובן בשכל אנושי גדול כוחה של הטומאה, כאשר
אחד מתדרדר במעשי רשע עד היכן מסוגל להגיע. וכל זאת תחת נשיאותו של השופט לוט.

כאן נתבדה חזונו, כשמיד בליל הראשון כשרוצה לעשות דבר קטון כולם קמים עליו להורגו. והוא כבר מוכן להתפשר אתם ולהציע להם את בנותיו (להתיר ממזרות...), והכל ללא הועיל.

בזה יבואר דבר הכתוב דשתי המשמעויות עולות בקנה אחד. ויאמרו האנשים אל לוט עוד מי לך פה, היינו מה מעשיך במקום אנשי רשע כאלו. עוד מי לך פה, כלומר היש לך עוד פתחון פה לתרץ מעשיך שאתה מתעכב כאן על מנת ללמדם להועיל.

אף גם זאת אמרו לו עוד מי לך פה חתן ובניך ובנותיך וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום, כלומר תנסה נא האם תוכל להוציאם מכאן או בוו יבוזו לך, ובכן תיווכח לדעת מה עלתה בידך משיבת סדום, אתה אמרת לעבוד עליהם ולתקנם למוטב, ובסוף הם עבדו עליך וקלקלו את בני ביתך שיצאו לתרבות רעה, ראה מה נותר בידך מירירתך פה, לריק יגעת לתוהו והבל כוחך כלית.

אך הוא לא הסכים עמהם, ורצה להוכיח להם שלפחות על בני ביתו יש לו כח השפעה, ויצא לוט וידבר אל חתניו וגו'. אבל למגינת לבו ויהי כמצחק בעיני חתניו, בבחינת (מיכה ז, ו) בן מנבל אב, שהוא זקן פאנאטי ומתפתה בדמיוני שוא שהעיר תתהפך על יושביה.

לבן כמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאות פן תספה בעון העיר, אם עתה תקום ותברח מכאן עוד יש עליך מליצת יושר בשמים שטעית להתעסק בתיקון העולם, ולא הערכת מראש את הקלקול שיצא מזה לבני ביתך, ועכשיו שעמדת על טעותך הנך שב ומתחרט, אבל אם תתמהמה עוד במקום רשע הזה אז גם אתה תספה בעון העיר, כעונש על ישיבתך עמהם.

***

יש מדרש פלא בפרשתינו (כ"ד ג, י) ואת שתי בנותיך הנמצאות וגו', א"ר טוביה בר רבי יצחק שתי מציאות, רות המואביה, ונעמה העמונית. אמר רבי יצחק מצאתי דוד עברי, היכן מצאתי אותו בסדום עכ"ל. ואמרו צדיקים (ראה דביר המוצנע בפרשתינו בשם הרה"ק מוהר"ם מפשעווארסק ז"ע) סד"ם ראשי תיבות סעודתא דדוד מלכא, והכוונה לסעודת מלוה מלכה שהיא סעודת דוד המלך (וע"ע אנרא דכלה פרשת לך בפסוק ויאהל עד סדום). הרבה דרושים נאמרו בכוננת הרברים ואכ"מ.

בפשמות נראה בשום לב להתבונן על מה שאברהם אבינו ע"ה השקיע כל כך בהצלתו של לוט, וחרף את נפשו במלחמת המלכים כששמע כי נשבה אחיו (בראשית יד, יד), על אף שהסיע עצמו ממנו ואמר אי אפשי לא באברם ולא באלקיו. גם הצלתו מסדום תופסת פרשה שלימה בתורה, כאילו מדובר היה מאחד מגדולי הצדיקים, בעוד שלמעשה היה להוט אחר בולמוס של עריות והאכילו אותו בבשרו שבא על בנותיו (כ"ד מא, ו), ובהז"ל מוזכר כדוגמא לשכור מופלג (עירובין סה). הגיע לשכרותו של לוט.

אמנם מבואר באגרא דכלה (פרשת לך בכמ"ק, פרשת וירא פסוק ויהי בשחת, וע"ע בני יששכר סיון ח ט, תשרי י כא) ועוד ספרים הקדושים, שכל זאת בגלל שממנו עתידים לצאת רות המואביה ונעמה העמונית, שמהם יצאו דוד ושלמה. נמצא דכל השושילתא קדישא של מלכות בית דוד עד סוף כל הדורות במלך המשיח, וכל תיקון ובנין העולמות, הכל תלוי ועומד בהצלתו של לוט.

הא גופא היתה כל סיבת יציאתם של המלכים הרשעים למלחמה, על מנת לקחת את לוט. ביניהם היה אמרפל הוא נמרוד, ולמה נקרא שמו אמרפל שאמר והפיל לאברהם אבינו בתוך כבשן האש (עירובין גג), וכאשר זאת לא עלתה בידו רצה לפחות לקלקל את התיקון העתידי, על ידי שיהרוג את לוט ויתבטל מלכות דוד ושלמה ח"ו.

לפיכך כאשר שמע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו וגו' ויחלק עליהם לילה (בראשית יד, טו וברש"י), הוא הלילה הזאת שמורים לבני ישראל לדורותם, ליל המשומר ובא לגאולה העתידה (ר"ה יא:), ומעשה אבות סימן לבנים שדוקא אז בליל פסח נתלכדו כל כוחות הטומאה, כשכל מגמתם להרוג את לוט ולמנוע לידת דוד המלך.

גם הפיכת סדום היתה בליל פסח, כדכתיב (יש, ג וברש"י) ומצות אפה ויאכלו, וניצל מהם לומ, כשהתכלית בזה היא להוציא את דוד. זה שאמרו מצאתי דוד עבדי בסדום.

מובן בזה מה שעמד אברהם אבינו והרעיש עולמות בתפלותיו, אולי יש וגו' ועוד פעם אולי יש וגו', לכאורה מה כל הרעש הזה להציל את הרשעים הללו. אלא שידע נאמנה דשם טמון אוצר גדול, וכיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים (ב"ק ס), ונמצאה כל קומת הקדושה בסכנה ח"ו.

*

בעיקר הדבר שנמצא בסדום דייקא, יש סודות נוראים בסתרי תורה, אשר מליבא לפומא לא גליא, זולת לחד או תרי בדרא שהבורא כל עולמים מגלה להם סוד זה, ומחונן אותם דעת להבין שבילין ממירין דקוב"ה, שלא יתגלו [לכל] אלא לאחר שתמלא הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

לפי פשוטו יש בזה ביאור נחמד מאת המגיד מדובנא, במה שכתב לפי דרכו בקודש בדרך הפשט על סיבת ירידתו של יעקב למצרים, וירד מצרימה וגו' ויהי שם לגוי גדול עצום ורב (דברים כו, ה).

וישא משלו ויאמר, איש סוחר אחד בהיותו על אם הדרך לרגלי מסחרו נקלע לעיר אחת בערב שבת, וכבר נמתה השמש לערוב ולא מצא מקום אכסניא, עד שפגע בו אדם אחד והפציר בו לסור אל ביתו שם יש לו חדר מוכן לאורחים עם מטה מוצעת, ומאכלי מעדנים לרוב. בצר לו נאות להצעתו ויבא אל ביתו. אחרי שסידר את עצמו יצא בחפז לבית המרחץ, לרחוץ ולטבול לכבוד שבת קודש הממשמש ובא. שם פגש בו אדם אחד ושאל אותו מה מעשהו והיכן אכסנייתו, כשאמר לו את שם האיש מארחו, גילה לו איש שיהו שנפל בתרמית איש רע מעללים, המוכר ומפורסם בעיר כגנב השולח יד בחפצי אורחיו. מששמע זאת אכן נודע לו סיבת הדבר שהלה כל כך הרבה להפציר בו שיבא אליו.

כשחזר למקום האכסניא התחיל לחשוב בעצה ותושיה כיצד לשמור על כספו הרב שהיה אתו, אבל הרבה זמן לא היה לו כי כבר פנה יום, וכולם כבר נתלכשו בבגדי שבת ועמדו הכן לצאת לבית המדרש. תוך כדי כך ניגש אליו בעל הבית, והציע לו באדיבות שיש אתו בבית כספת נעולה ושמורה, ואם ירצה יכול למסור לו את רכושו לשמירה עד צאת השבת. נתחכם האורח ומסר בידו איזה תיק עם חפצים בלתי יקרים, ותוך כדי שהלך הלה לחדר הסמוך לקח הוא במהירות את צרור כספו, וטמנה בתוך כיס בגד החול של מארחו, בהיות לבו סמוך ובטוח שבתוך כיס של עצמו ודאי לא יחפש הגנב. כך הוה, ומיד במוצאי שבת נודרו והוציא את מטמונו השלם.

הנמשל ליעקב אבינו, שלא שלו ולא שקט ולא נח מרוגו הקליפות שתמיד התגרו בו, ויאבק איש עמו (בראשית לב, כה), ארמו אובד אבי (דברים כו, ה) וכו'. ובהיות ועדיין לא הגיע זמן קבלת התורה, וכניסתם לארץ ישראל, היה צורך שיהיו מוחבאים במקום משומר עד עת בוא דברו, לפיכך וירד מצרימה ערות הארץ מקור הטומאה, כי שם בתוך משכן הסמ"א והקליפות הם לא יבקשו אותו.

כך גם עלתה לשושילתא דבית דוד. נשמות קדושות כאלו בדרך הטבע לא היו יכולים להתקיים בעולם הזה, מרוב התגברות כח הטומאה, שנקרא שמן כשפים שמכחישים פמליא של מעלה (סנהדרין טו:). האמנם דה' כל יכול ואין עוד מלבדו כתיב (שם), בכל זאת במבע הבריאה אשר יסד בעולמו לא היתה להם מציאות של קיום. על

כן הושמו דוקא במקום האשפה והזבל הקלוקל, בטומאה שפלה דעריות וממזרות של לוט שבא על בנותיו, שם היו טמונים ומכוסים עד שבאו ישראל לארץ הקדושה, וכבר החלה התגלות הקדושה, על ידי שמואל ושאל המלך, בהיותם מתקרבים לזמן בנין המקדש.

ויהי בימי שפוט השופטים וגו' וילך איש מבית לחם יהודה לגור בשדי מואב וגו' (רות א, א), דעדיין היו טמונים בעומק כיסו של הגנב, עד ששבה נעמי ורות אתה, ועשתה מעשה של ותרד הגורן וגו' ותבא בלם וגו' (שם ג, ז-ח), וכך לאט לאט נשתלשלה לידתו של דוד המלך, כפי שמוזכר עיקרו של דבר בשיטה אחרונה (שם ד, כב) וישי הוליד את דוד, לומר דוה היה תכלית הנרצה מכל סיפור פלאים הלזה.

הוא שאמרו מצאתי דוד עבדי היכן מצאתי אותו בסדום, כי שם לא עלתה על דעתם לבקש אותו. זה אמת לאמתו בדרך פשט.

ונבא בזה לביאור הכתוב כאן. דהנה אילו היה לו זרע כשר, חתן או נכד, שראוי להינצל ושתצא ממנו מלכות דוד ושלמה, לא היה הכרח להציל את לוט עצמו [ושהוא יבא על בנותיו]. לכן אמרו מי לך פה חתן ובניך ובנותיך וגו' הוצא מן המקום, כדי שמהם ועל ידם תכון המלוכה. ויצא לוט וידבר אל חתניו לוקחי בנותיו וגו' והי כמצחק בעיני חתניו, אז וכמו השחר עלה ויאיצו המלאכים בלוט לאמר קום קח את אשתך ואת שתי בנותיך הנמצאות, שתי מציאות רות המואביה ונעמה העמונית, שמהם יצאו דוד ושלמה.

* * *

עוד נראה לומר בענין שנתאמץ כל כך אברהם אבינו בתפלתו, ושבקשתו לא חזרה ריקם ופעל בזה דבר שנקבע בשמים לדורי דורות, שכן על דבריו אנו סמוכים ועומדים בתפלותינו בימים הקדושים (פליחות לערב ראש השנה) הלילה לך השופט כל הארץ לא יעשה משפט.

והענין בזה שהמשיך ופעל בתפלתו אשר ויאמר לא אשחית בעבור העשרה (יה, לב), ודבר אלקינו יקום לעולם, שאם רק יהיו עשרה בטלנים בעיר, ואפילו בעיר גדולה כאנמוכיא ואלכסנדריא של מצרים, ונינוה העיר הגדולה, יציל את כל אנשי המקום בזכותם.

ממעם זה אין דין עיר אלא אם יש בה עשרה בטלנים שבבית הכנסת (מגילה ה), וזה אחד הדברים הצריכים לעיר בשביל שתהא ראויה לסנתדרין (פנהדרין ז:), כיון שזה חלק מקיום העיר ועמידתה, שבזכותם תינצל כל העיר אפילו אם תהא מקולקלת כסדום ועמורה.

*

ומבואר ברש"י (יה, לב) דעל פחות לא בקש אמר דוד המבול היו שמונה נח ובניו ונשיהם ולא הצילו על דורם וכו'. ויש לעורר ממה שמצינו (פנהדרין קיא.) ולקחתי אתכם אחד מעיר וגו' אמר ריש לקיש דברים ככתבן, אמר ליה רבי יוחנן לא ניהא ליה למרייהו דאמרת להו הכי, אלא אחד מעיר מוכה כל העיר כולה וכו', ובפשטות נראה דהכי קיימא לן כרבי יוחנן לגבי ריש לקיש (ועיין שפע חיים מכחי תורה יג, ג), הרי לנו שגם אחד יכול להציל כל העיר ולא צריך עשרה צדיקים.

ונראה דוה האחד צריך שיהא צדיק גדול, ואם אינו צדיק גדול כל כך אין בו כדי להגן אלא אם כן יש עשרה.

בזה מובן דעת (רש"י בראשית ו, ט) היש שדורשים אותו לגנאי, לפי דורו היה צדיק ואילו היה בדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום. וכבר עמדו בזה דמהיכי תיתי לדרוש לגנאי כשאפשר לדבר בשבחו של נח איש צדיק. אלא שראיה זו הוכיחתם לומר כן, דהרי אחד מעיר מוכה כל העיר כולה ואיך זאת שנח לא הציל את דורו, (ואין

לחלק בין הצלת העיר להצלת כל העולם כולו בזכותו, דהא חזינן ברש"י כאן שהביא ראיה משם להצלת העיר (סדום), ועל כרחק לומר דבדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום.

כי אחד היה אברהם שהיה יכול להציל את כל העולם, כמו ששינינו (אבות ה, ב) עשרה דורות מנח עד אברהם להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם וקבל עליו שכר כולם, ופירש הרע"ב עשה מעשים טובים כנגד מה שהיה ראוי שיעשו כולם לפיכך ניצולו כולם בזכותו. ולא אמרו בן בנת, אלא (שם) עשרה דורות מאדם עד נח להודיע כמה ארך אפים לפניו שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שהביא עליהם את מי המבול.

לבן נקראו מי המבול על שמו, שנאמר (ישעיה נד, ט) כי מי נח זאת לי (ועיין זוהר ח"א סו ב, ח"ג יד ב), כאילו בסיבתו באו, דאלמלי היה צדיק גדול היה מגין עליהם מן המבול, כדמצינו ברבי שמעון בן יוחאי (ירושלמי ברכות סה א, ועיין בבלי כתובות עז): שכל ימיו לא נראתה הקשת בענן, לפי שהוא בצדקתו הגין על כל העולם.

אמנם יש מרכותינו דורשים אותו לשבח, דסבירא להו שבכל אופן צריך עשרה להגין, ולית להו הך דרבי יוחנן שצדיק אחד מגין על כל העיר.

ואתי שפיר (סנהדרין קה). דאמר רבי יוחנן בדורותיו ולא בדורות אחרים, וריש לקיש אמר בדורותיו כל שכן בדורות אחרים, שלמעמייהו אולי. רבי יוחנן לשיטתו דאחד מעיר מזכה כל העיר כולה, הוכיח דנח לא היה צדיק בדורות אחרים ממה שלא הגין על דורו וכנ"ל. וריש לקיש לשיטתו דסובר דברים ככתבן, דאף צדיק גמור אין בכוחו להגין יחידי על כל העולם, ממילא אין להטיל דופי בנח איש צדיק.

* * *

כתוב בספרים (תשואות חן ליקומים כתי עשר, בעש"ט פרשת בראשית במקור מים חיים אות ק' בשם מדרש פנחס) שמושיח ילמד זכות על כל ישראל, אפילו על הרשעים שהם צדיקים. ונראה שמזה הטעם הכניס הבורא כל עולמים את נשמת משיח בסדום, להראות שאילו היה שם באתגלייא היה מציל את כל העיר, [ורק לפי שהיתה נשמתו בהעלם נהפכה העיר והצילו את לוט מן ההפכה], אף עיירות כאלו אשר בסדום היו וכעמורה נדמו יש בכוחה של נשמת דוד להציל את כולם, כי גדולה קדושתה עד למאוד, עד כדי כך והיכן מצאתיו אפילו בסדום.

לבן באחרית הימים כאשר יחום ה' על עולמו ישלח את אליהו הנביא עם משיח בן דוד. כי אליהו יבא ויעורר בתשובה, כדבר האמור (מלאכי ג, כד) והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, אבל עוד יהיו כאלו שלא יתעוררו לתשובה, כאומרם ז"ל (עירובין יט). רשעים אפילו על פתחו של גיהנם אינם חוזרין בתשובה שנאמר (ישעיה סו, כד) ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', שפשעו לא נאמר אלא הפושעים, שפושעים והולכין לעולם וכו'.

מקרא זה נאמר לעת קץ, אחרי שכבר בא אליהו בקול מבשר ואומר, וישמע קול שאון מעיר קול מהיכל קול ה' משלם גמול לאויביו וגו', והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלים וגו'. אבל רשעים הללו ישארו פושעים והולכים, על אף שרואים בעליל שכר צדיקים מחד ועונשם הגדול מאידך, כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה. פליאה דעת ממנו נשגבה לא נוכל להבין כח טומאה ורשע שכזאת.

ובבל זאת יבא מלך המשיח וילמד עליהם זכות להצילם. וכן הוא אומר (ירמיה ל, יא) כי אתך אני נאם ה' להושיעך כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אך אותך לא אעשה כלה, ולפי פשוטו קשה להבין מאי קא משמע לן, מהיכתי יתתי שיעשה כלה גם בישראל כשכל הגדולה הזאת אינה אלא למענם. וביותר קשה וכי זאת בלבד יעשה

להם להצילם מכליון, והלא יתעלו לשם ולתהלה בכל עמי הארץ, מסחרין עלי תכי דכרכוד וגומרתא (אקדמות לחג השבועות). אך נראה שהכוונה לאלו שנתערבו בגויים וילמדו מעשיהם, וכל כך מעורבים בהם עד שלא יודעים בעצמם שהם מזרע ישראל, ולא יצטרפו מרצונם בשוב ה' שבות עמו, ובכל זאת לא יעשה אותם כלה יחד עם כל הגויים.

מסופר שהיה פעם איזה שכור רע מעללים, שרצו לגרשו ולנדותו, וצדיק אחד מיחה בהם באומרו שעוד יהא צורך בו בביאת המשיח. ונימק את דבריו, תוך כדי שמגלה להם תיאור מלא על מאורעות אחרית הימים (ולפלא איך שהצדיקים ברוח קדשם ראו הכל כבר בימיהם):

כאשר יישמע בעולם קול גאולים, כי הנה זה בא מלך המשיח, שעלה להר הבית ושרף את בתי טומאתם לעקור ולשרש כל צלמיהם ומשכיותם מהר ה', ובית המקדש עומד על מכוננו ובני ישראל משוררים ומרקדים שם. יושב שם מלך יהודי וכתר מלכות בראשו, וכל היהודים מארצות אויביהם מתנשאים ועפים לשם. אז יקראו עצרת (כנראה בבית האו"ם) וכל שרי העמים יוועדו יחדיו למכס עצה ומוימה כדת מה לעשות ביהודים אשר גברו ועשו חיל, הרגו כל הישמעאלים וכבשו את הארץ מקצה עד קצה, ומתפשטים והולכים לכבוש את כל העולם. כמה מהם יאמרו שצריך לצאת נגד עם ישראל ביד קשה, בכלי משחית אדירים, למגר אותם ולהכניעם.

תוך כדי כך יגיע אליהם שמועה שאנשים פורחים באוויר ללא כלי מיסה, כנראה שהגיעו סוג יצורים מכוכב לכת אחר שהם בעלי כח עליון. ככל שעה העוברת ישמעו על עוד איזה מדינה שכבר נכבשה תחת ידם. אז תפול עליהם אימתה ופחד, בהווכחם לדעת שביציאה למלחמה נגדם הרי הם מוסרים עצמם בידים להריגה. ויחליטו כולם פה אחד שאין מנוס מלשלוח מכתב הכנעה למלך המשיח, לקבל עול מלכותו עליהם.

אחרי שישבו וינסחו את המכתב, יצאו לחפש שליח שיוכיל את המכתב, כי הקול נשמע שעל פי חוק דת ישראל אין רשות כניסה לעמים זרים בכל רחבי ארץ הקדושה, חומת אש סביבה שכל הנוגע בה נשרף מיד. הרצים ייצאו מבוהלים ורחופים לבקש איש יהודי שיקח את המכתב, אבל כשיגיעו לשכונת היהודים ימצאו כל הבתים ריקים ושוממים, שכולם כבר נקבצו ועלו לארץ הקודש בענני הכבוד.

אחרי רוב חיפוש ויגיעה ימצאו שכור זה המתגולל בינו, שברוב שכרותו אין לו שום ידיעה מביאת המשיח, וישמחו אתו כמוצא שלל רב. יכניסו אותו אל ביתם, וילבישו אותו בגדי פאר בכבוד ויקר, וימסרו בידו לעלות ולהביא את דבר השליחות למלך המשיח.

הנה כי כן – סיים הצדיק את סיפורו – עלינו לשמור עליו, כיון ששליחות חשובה מוכנת לו בעתיד.

גם בפסוק הנ"ל (ישעיה סו, כ) והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלים וגו' כאשר יביאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית ה', פירשו צדיקים הכוונה, דאחרי שכל עדת בני ישראל יעלו מן הגולה ויבואו לציון ברנה, עוד יימצאו איזה אנשים שמוצאם מזרע ישראל והתבוללו בעמים, שכבר אביהם וקנם היה נכרי, אבל הגויים יבדקו וימצאו בספרי רישום שלהם שאמו ואם אמו מישראל, והוא יתבייש ולא ירצה לעלות לארץ הקודש, אך הגויים ימריצו אותו וללכת ויביאו אותו על כרחו בסוסים וברכב וגו'. ועליהם מסיים הכתוב (שם כא) וגם מהם אקח לכהנים ללוים אמר ה'.

^(כ) באברבנאל (ישעיה שם): והם בני ישראל שנסארו בארצות הגויים ולא עלו עדיין לירושלים, יביאו אותם מנחה לה' בכבוד גדול בסוסים וכי, ואמר שמאותם בני ישראל שיביאו מהארצות הרחוקות שהיו מעורבים בגוים ונשקעים בתוכם, גם מהם יקח להיות כהנים ולוים, וזה מאותם שהיו ממשפחת כהונה ולויה, ולא יחושו אם נמכרו לעבדים ונעשו גויים על צד האונס וכי.

ובחתם סופר (סוף פרשת תזריע בהפטרת שבת ר"ח): וגם מהם אקח לכהנים ללוים אמר ה', פי' הן אלו שנתלכלכו בחטאים ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, והם בושו והכלמו לעלות לירושלים, ואמנם הגוים בכל מקומות יעוררו אותם לעלות ויביאום מנחה לה' וכי.

עליו אמר הכתוב כי אעשה בלה בכל הגוים וגו' אך אותך לא אעשה בלה, על אף שאתה מעורב בכל הגוים. האמנם ויסרתיך למשפט, דבוראי ירצה את עונו ויענישו אותו על כל מעשיו, אם בארבע מיתות בית דין כשלאחר זה יקום לתחיה, או שאר עונשים על מנת לצרפו ולטהרו, אבל ונקח לא אנקדלשון השמד וכריתה (רש"י ור"ק), כי אותך לא אעשה בלה.

בל זאת על ידי שמלך המשיח ילמד זכות עליהם, שאף על הפושעים הגרועים ביותר יחפש וימצא זכות ואמתלא, זה היה אומר מותר, וזה היה אנוס ביצרו ושאר סיבות. כדרך שאמרו רבי טרפון ורבי עקיבא (מכות ז א) אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם.

על כך רמזו במאמרם ז"ל היכן מצאתי אותו בסדום, כי בכוחו להציל כל הנשמות הנדחות שנבלעו בעומק הקליפות והטומאה, דמשיח בן דוד יבא ויגאל אותם.

זה שאמר הכתוב ויאמרו האנשים אל לוט עוד מי לך פה וגו' וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום. וזה כלל גדול בספרי אמת דכל פסוק שבתורה הוא נצחי, ובפרט בפרשה זו של מעשה אבות סימן לבנים. והכוונה דאז במהפכת סדום נאמר לדורות עולם, עוד מי לך פהמי שהוא ואיך שיהיה, וכל אשר לך בעיר, ללא יוצא מן הכלל, הוצא מן המקום. דבהתגלות מלכות דוד ושלמה בביאת המשיח, בקיום הייעוד אעשה בלה בכל הגוים, יהא בכלל אותך לא אעשה בלה כל מי שרק שייך לכלל ישראל, כל שיש בו ניצוץ קדוש מזרע ישראל יעזור ה' ויגן ויושיע אותו. גם אז באחרית הימים ידרשו ויחקרו עוד מי לך פה, היכן ואיפה יש עוד איזו נשמה נדחת, וכל אשר בשם ישראל יכונה יצילהו ה' מן הכליון.

*

והנראה עוד שמלך המשיח ילמד זכות על בני הרור ההוא, שלפי ערך ירדת הדור צדיקים וזכאים הם, כדמצינו (רש"י בפרשתנו יט, יט) כשהייתי אצל אנשי סדום היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי בני העיר והייתי נראה צדיק וכדאי להנצל וכו', וכן אמרה הצרפית לאליהו כי באת אלי להזכיר את עוני, עד שלא באת אצלי היה הקב"ה רואה מעשי ומעשי עמי ואני צדקת ביניהם וכו'. וכן נאמר (רש"י בראשית ו, ט) לפי דורו היה צדיק על אף שבדורו של אברהם לא היה נחשב לכלום, דאב הרחמים והחסדים ברחמיו המרובים אינו בא בטרוניא עם בריותיו. אמנם בדורו של אברהם, או בדור המדבר אצל משה רבינו, יש לחייב על מעשים כאלו, לא כן לפי ערך הדור הושך ואפלה שכולם רשעים נואפים גולגים ורוצחים, שאז כל מי שעושה איזה דבר טוב זה נחשב בשמים, אם לפחות פעם אחת ביום קורא את שמע, הוא מתענה ביום כפור, ואינו חוטא להכעיס ובפרהסיא, גם זה חשוב בדור כזה.

על כן המשפט לאלקים הוא, כמו שכתב הרמב"ם (תשובה ג ב) ואין שוקלין אלא בדעתו של א-ל דעות והוא היודע היאך עורכין הזכויות כנגד העונות, דאין אתנו יודע עד מה ערכו האמיתי של בן אדם, אנחנו לא יכולים לאמוד ולשער לנכון את תכונות נפשו, ולא יודעים את סבות קשות שעברו עליו במשפחה ובסביבה, אבל א-ל דעות ה' ולו נתכנו עלילות, ובאשר משפטו שם פעלו (יבמות עה:).

כך גם יהא אופן המשפט באחרית הימים, כי אעשה בלה בכל הגוים שכולם נמצאו חייבים כמעשי תיעוב ונבלה המקולקלים מבני דור המבול, וכמעשי רצח אשר איש את רעהו חיים בלעו, ומזה גופא יהא סיבה אשר אותך לא אעשה בלה. אלמלי היה פני הדור כדור המבול יתכן והיה מקום לדון לכף חובה, אבל מכיון שהגוים גרועים מבני דור המבול, ולעומת זה כל יהודי איך שהוא גרוע לא התדרדר לעשות כמעשי הגוים, מזה יתעורר שאותך לא אעשה בלה, דלפי ערך טומאת הדור אין לבא נגדו בטענות גדולות.

*

והנה לומ עור נשאר קצת בצדקתו אשר למד בבית אברהם, כדחוינן שמצות אפה לכבוד פסח. על זה אמרו לו עוד מי לך פה, האם יש מאן שהוא שיש לו איזושהי שייכות אליך ולמעשיך. ידענו גם ידענו שאין לך כאן צדיקים גדולים אבל מי לך פה, רצ"ל לפי ערך המקום השפל והטמא הזה. וכל אשר לך, כל לרבות אפילו כל שהוא (עין רש"י יומא ער. ד"ה תלמוד לומר כל הלב) של נגיעה ושייכות אליך, בעיר לפי ערך העיר סדום.

דבר זה המשיך אברהם אבינו ע"ה בתפלתו אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר, אמנם לפי ערך העיר ירושלים כלילת יופי רשעים גמורים הם, אבל כלפי ערך המקום המוגנה של העיר הזאת, סדום ועמורה, אפשר לדונם כצדיקים. ויאמר לא אשחית וגו', אין צריך שיהיו צדיקים כרכי שמעון בן יוחאי, אלא אפילו אם יהיו צדיקים בתוך העיר סדום גם כן אקיים בהם ואותך לא אעשה כלה.

ב

כי משחיתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם את פני ה' וישלחנו ה' לשחתה (יט, יג). מכאור ברש"י (יט, כב) שהיתה תביעה נגדם על שתלו הדבר בעצמן, ונענשו. ומצוה ליישב דעתם וסברתם של מלאכי עליון, ובפרט שאלו היו מיכאל וגבריאל מלאכי המרכבה.

ונראה על פי הקדמה מהמגיד מדובנא (אהל יעקב פרשת וישלח) בפירוש הכתוב (בראשית לד, יג) ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו במרמה וגו', דלכאורה מלת במרמה הוא למותר. אלא שהכתוב בא לתרץ את בני יעקב איך לא חשו לדבר בפני יעקב אביהם, שהלא אין זה דרך ארץ לדבר בפני מי שגדול ממנו בחכמה (אבות ה, ז) או בשנים, ומכל שכן בפני אביו.

אלא שמשפט הבן הוא לכבד פני אביו בלכתו עמו ברחוב העיר, או בכניסתו לבית, שילך הוא אחורי האב ולא קודם לו. אמנם לפעמים יזדמן אשר בן יכבד אב דוקא בלכתו לפני אביו, והוא באם המקום שהולכים שם הוא מקום חמר מיט ורפש, או אז הנכון כי יקדים הבן ללכת לפני אביו להכין לו הדרך אשר ילך בה.

משל רוב העיר שמגיע לסדר קידושין כדת משה וישראל, שמכבדים אותו לטפל בכל ענינים השייכים לחופה וקידושין, הוא מורה לחתן כיצד ליתן הטבעת וכו'. אבל אם נמצא שם במקום החופה אשפה ולכלוך, שיש צורך להעביר ולנקות לכבוד המעמד והברכות, ודאי שאין משאירים זאת עבור הרב, אלא מוסרים את ה'כיבוד' של הוצאת האשפה לגוי הממונה על הנקיון.

אף כאן האמנם שאין מדרך הבנים לדבר במקום אביהם אלא להחריש עד יאמר דברו, אולם בענין ועסק הזה שהיו עוסקים בדבר מרמה, הם כבדו את אביהם לענות במקומו למען הציל אותו מדבר מרמה. דבר זה לא מתאים ליעקב, שהוא בדרגת (מיכה ז, כ; ב"ר ע, ז) תתן אמת ליעקב, על כן הם לוקחים זאת על עצמם לבצע הדבר מבלי לערב אותו. זה שאמר הכתוב ויענו בני יעקב את שכם ואת חמור אביו, ודברו במקום יעקב אביהם, מכיון שהיה צורך לדבר במרמה ואין זה לפי כבודו.

הנה כי כן מצינו (ב"ר ג, ז) לעולם אין הקב"ה מיחד שמו על הרעה אלא על הטובה, ויקרא אלקים לאור יום ולחושך קרא אלקים לילה אין כתיב כאן, אלא ולחושך קרא לילה. וכן איתא מהאריז"ל (לקוטי תורה פרשת שמות, ושער הפסוקים שם) בביאור הכתוב (שמות ג, י) לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים, מלות לכה ואשלחך סותרים זה את זה, דמלת לכה יורה שילך מעצמו בלי שישולח מאתו יתברך, ומלת ואשלחך יורה היפך מזה. אך הכוונה כי הלא הקב"ה היה משלח את משה בכ' שליחות, א' לטובת גאולת ישראל, והב'

לרעה בכל המכות אשר שלחו ה' לעשות לפרעה ולכל עבדיו ולכל ארצו.² אמנם הקב"ה אינו מכנה השליחות לעולם על הרעה, לכן נגד הא' שהוא לרעה אמר לכה לעצמך כאלו איני משלחך, אך נגד הב' שהוא לטובת גאולת ישראל אמר ואשלחך כי בכאן כנה הקב"ה שמו על השליחות לטובה.

לפיכך גם המלאכים לא רצו לייחס השחתת סדום להשי"ת, שהוא טוב ומטיב לרעים ולטובים ומאתו לא תצא הרעות, ומסרו נפשם על הדבר למען כבוד שמו יתברך. רק בשביל שלא יהא נראה כאילו תולים הכל בעצמם, הוכרחו להוסיף ולומר וישלחנו ה' לשחתה, כלומר ודאי שאין בכוחנו לעשות דבר מעצמינו, אלא לפי שהקב"ה אינו מייחד שמו על הרעה אנו מייחסים פעולת ההשחתה בעצמינו, כי משחיתים אנחנו.

ועדיין צריך ביאור שהלא לפי דברי האריז"ל גם לשון שליחות לא שייך על הרעה, דהא לעשות אותות ומופתים באדמת בני חם לא רצה הקב"ה לומר אפילו ואשלחך, רק לכה מעצמך, אם כן איך אמרו המלאכים וישלחנו ה' לשחתה.

*

ונראה בתקדם הגמרא (פנהדרין לט): אמר רבי אחא בר הנינא באבוד רשעים רנה באבוד אחאב בן עמרי רנה, ומי חדי קודשא בריך הוא במפלתן של רשעים וכו' בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא אמר להן הקדוש ברוך הוא מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני וכו' עיי"ש. אמנם בוותר הקדוש (ה"א סא ב, והובא באהבת איתן בעין יעקב שם, וע"ע שפע חיים מכתבי תורה סג) מכואר לחלק בזה: בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חרוון ותושבחן קמיה על דאתאבידו מעלמא, והני מילי כד מטא ההוא זמנא דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובייהו, אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו דלא אשתלים חובייהו, כמה דאת אמר כי לא שלם עון האמורי עד הנה, כדין לית חדוה קמיה ובאיש קמיה על דאתאבידו וכו' עיי"ש.

דמצינו (סוטה ט, א; רש"י בראשית טו, טו) שאין הקב"ה נפרע מאומה עד שתתמלא סאתה, וכיציאת מצרים עדיין לא נתמלאה סאתם של פרעה ומצרים, אך לטובת והצללת ישראל הוציאם קודם הזמן.

כן איתא מהאריז"ל (סידור בהגדה של פסח פיסקא מצה זו, אור החיים הקדוש שמות ג, ג, וע"ע צרור המור פרשת בא) בפירוש (שמות יב, לט) ולא יכלו להתמהמה, דהיינו לפי שכבר נפלו בני ישראל במ"ט שערי טומאה, ובעוד רגע קט היו נופלים ומשתקעים בשער הני' שמשם לא היו יכולים לצאת, לכן חשב הקב"ה את הקץ והוציאם קודם זמנם. ואלמלי הגיע קיצם של מצרים הרי היו יוצאים גם בלא זה, אלא מוכח מזה שעדיין לא נתמלאה סאתם, וכל הסיבה ליציאתם היו בגלל שלא יכלו בני ישראל להתמהמה.

בזה מיושב קושיית הגמרא, דאכן כאשר נתמלאה סאת רשעתם באבוד רשעים רינה, כי טוב הדבר לבער את הרע מן העולם, כמו שנאמר בעיר הנדחת (דברים יג, יח) ונתן לך רחמים ורחמך (ועיין רמב"ם ע"ז ד, טז), וכל המרחם על הרשעים [סופו להתאכזר על הצדיקים] (עיי' קה"ר ג, א [טז], ילקוט שמואל א' קכא; ובארהות צדיקים שער הרחמים: יש רחמנות שהיא רעה יותר מאכזריות כגון המרחם על הרשעים וכו'), על זה נאמר (משלי יב, י) ורחמי רשעים אכזרי (מעלות המדות בערך מדת הרחמנות). אבל אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף, אז אין הקב"ה שמוח במפלתו.

² בכתבי האריז"ל שם איתא דלרעה היינו תכבד העבודה על האנשים. אמנם בקדושת לוי (פרשת שמות, סוף פרשת בשלח, כללות הנסים א) הביא כך בשם האריז"ל: כי השליחות ששלח השם יתברך את משה רבינו עליו השלום היה בו טובה ורעה, טובה לישראל, ורעה למצרים, ומאת ה' לא תצא הרעה, להכי נגד הרעה שמגיע מהשליחות אמר השם יתברך על זה ואשלחך עיי"ש. וביותר אריכות בפרשת תצוה (ד"ה א"י ואתה תצוה): דהוא יתברך רק טוב ומטיב ואינו מיחס שמו על הרעה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואף גבי אומות העולם קשה לו הרעה שמביא עליהם. לכך כשרצה להכות פרעה אמר לו לשון לכה, פירוש מעצמך שאין זה כבוד ליחס שמו על פרעה. ומזה נלמד שקשה לפניו דבר רע ועונש אפילו לאומות העולם, מכל שכן נגד זרע ישראל וכו'.

לבן במצרים שלא נענשו אלא לטובתם של ישראל שלא יכלו להתמהמה, אבל עדיין לא הגיע קיצם, שם אמר הקב"ה למלאכי השרת מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני.

*

על פי זה יש לומר דמהאי מעמא נמי לא ייחד הקב"ה שמו על הרעה של עונש מצרים, ובנוגע לכך אמר למושה רבינו לכה, ולא ואשלחך.

מה שאין כן במהפכת סדום, אנשי סדום רעים וחמאים לה' במאוד, רעים בגופם וחמאים בממונם, יודעים רבונם ומתכוונים למרוד בו (רש"י בראשית יג, יג), כפי שרואים בפרשתינו גודל רשעתם בניאוף וכפירה בעיקר, ויהי כמצחק בעיני חתניו ללא זיק של אמונה, על כגון אלו נאמר (סנהדרין עב.) שמיתתן של רשעים הנאה להם והנאה לעולם. על זאת אנו מברכים ומשבחים ברוך אתה הוי' שובר אויבים ומכניע זדים, ומייחסים על כך את שמו הגדול, כי איבוד מינים וזדים היא טובה גדולה.

לבן אחרי שהמלאכים חסו על כבוד שמים ולא רצו לייחס אליו יתברך עצם פעולת ההשחטה, הוסיפו ואמרו שאין זה במדת הדין בלבד, כי אם בחמלת ה' על עולמו הוא מאבד רשעים הללו, כי גדלה צעקתם את פני הוי' כלומר שאפילו מדת הרחמים אינה סובלתם, על כן וישלחנו הוי' לשחתה, שלא כמו בשליחת משה להכאת מצרים שלא נתמלא סאתם, הרי ברשעים ממאים הללו בגילוי עריות ושפיכת דמים זה מרחמי ה' לאבדם מן העולם, ושפיר יתכן על כך לשון שליחות.

*

ואמרתני להמתיק במה שנאמר ויהי כמצחק בעיני חתניו. שזה היה בהיות והוא אמר להם קומו צאו מן המקום הזה כי משחית הוי' את העיר, והם היו מכת האפקורסים האומרים שיש שתי רשויות ח"ו האחד שולט על הטוב והאחד שולט על הרע (עיין עקדה שער ז, עמודיה שבעה עמוד הראשון סימן א), ולפי דעתם הנלווה מענו דלא יתכן שתהא ההשחטה מבעל הרחמים והחסדים, על כן ויהי כמצחק.

***

עוד רגע אדבר (הענין סובל אריכות גדול ומחמת חולשתי אבוא בקצרה) בענין שאמרו (סנהדרין קו:) אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא.

בבל זאת הרי זכו לבא על עונשם בעולם הזה, והגרוע מכל הוא רשע שאין נפרעים ממנו בעולם הזה, כשהקב"ה מאריך אף ומניחו לעשות כאות נפשו. מכל שכן אם הוא בגדר מה שנאמר (דברים י, י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו', ונותנים לו לילך בשרירות לבו בהפקרות רח"ל. זכות הוא לרשע כשה' בעוזרו והורגים אותו, דאז הוא בכלל (סנהדרין מג:.) שכל המתודה יש לו חלק לעולם הבא, ובסופו של דבר יש לו שם ושארית, אבל רשע שמת על ממתו זה הגרוע ביותר.

מבאן מודעה רבה כשרואים רשע עריץ וקן בן תשעים בריא אולם, אין לקבל התפעלות, דיש לדעת שזה לו העונש והמפלה הכי גדולה, מן השמים עוזבים אותו ברוב טובה בעולם הזה, ולעולם הבא יהא כולו נשחת ונאבד, שנשאר ממנו שדין ולילין רח"ל (ראה ספר הסידים אלף קע).

*

ונראה שדבר זה פעל אברהם אבינו לאנשי סדום בזה שהרכבה לבקש עליהם בבכי ותחנונים להצדיקם, שלפחות קבלו עונש בעולם הזה.

הגם שכתב בספורנו הנ"ל שלא חזרו בתשובה, מכל מקום אחרי אשר בעוורונם נלאו למצוא הפתח וראו מה עלתה בידם, יתכן שהיו ביניהם כאלו שהוציאו מפייהם אנחת חרטה. כעין הא דאיתא בשו"ת חתם סופר (יור"ד שמה) על שאלת אנשי החברא קדישא שאחד מאנשי חיל המלך בארץ ישמעאל מת בבתי החלאים ויבוקש הדבר וימצא כי הוא מהול, אבל נמצא לו תועבה תלוי לו בצווארו כנהוג אצל בעלי דת ההוא, ופסק דשפיר להתעסק בקבורתו, וכותב באחד הנימוקים דקרוב לודאי ששב והתחרט קודם מותו, אפילו בהרהור תשובה בעלמא מהני וכו', ובפרט כי רוב המומרים אינם מאמינים בעבודה זרה רק לתיאבון בעלמא, ובשעה שבטלו כל תאותיו סמוך למיתתו וידע שעתיד לעמוד לדין חוזר ומתחרט עיי"ש.

זה כוונת הכתוב לספר באומרו וילאו למצוא הפתח, שבסופו של דבר נלאו ורפתה ידם, והתחילו לחזור בהם ולדרוש את ה'.

ובכן אילו לא זעקו אל ה' בצר להם, או היה מאריך להם להיות עוד בעולם, לשלם להם על כל לחלוותי של מצוה שפעלו איזה פעם, על מנת שלאחר כך יהיו נשחתים באבדן נצחי בזה ובבא, באופן שלא תצא מהם שום נשמה וניצוץ קדוש. והן עתה כי גדלה צעקתם את פני ה', ששבו לדרוש את ה', על כן וישלחנו הוי' לשחתהמיד, כדי שעוד יהא להם קצת תקנה וישאר מהם משהו, שברוב רחמיו וחסדיו חשב מחשבות לבטלי ידה ממנו נדה.

תוכן הענינים:

- מדת הדין היתה מתוחה נגד לוט בגלל ישיבתו ביניהם. הוא חשב לתקן אותם על ידי שנתמנה שופט עליהם, כדרך הטועים שיוצאים לחפש את הרשעים ולתקנם, ובסוף הם קלקלו אותו ואת בני ביתו.
- הסיבה שאברהם חרף נפשו להצלת לוט, וכן ביקש רחמים על סדום, לפי שמלכות בית דוד עתיד לצאת ממנו. על דבר זה נתגברו המלכים וכח הקליפות. מלחמת המלכים וכן הצלת לוט בליל פסח המשומר ובא לגאולה העתידה.
- טעם בפשטות למה שנשמת דוד נמצא בסדום מקום הקליפות, להסתירה שלא יתגברו עליה. זה גם סיבת ירידת יעקב ובניו מצרימה.
- אברהם פעל בתפלתו לדורות שבזכות עשרה צדיקים תנצל כל העיר. זה ענין שצריך להיות בעיר עשרה בטלנים. מה שאמרו [סנהדרין קיא א] דאף אחד בעיר מוכה כל העיר זה דוקא בצדיק גדול. בזה תלוי המחלוקת בנח אם דורשים אותו לשבח או לגנאי.
- משיח ילמד זכות אף על הרשעים. לכן היתה נשמת דוד בסדום. אליהו יבא והשיב לב בנים על אבותם, ואלו שלא יחזרו בתשובה יבא מלך המשיח וילמד זכות עליהם. זה פירוש הכתוב [ירמיה ל יא] כי אעשה כלה בכל הגוים וגו' אך אותך לא אעשה כלה.
- תיאור מפי צדיקים על מצב האומות בביאת המשיח, שתחלה יתאספו למלחמה ובסוף יפול אליהם פחד וישלחו מכתב הכנעה על ידי איש יהודי נדח שנשאר בגולה. בשם צדיקים שהגויים יביאו למלך המשיח את היהודים שנתערבו בגויים.
- ילמד זכות שלפי ערך הדור הם צדיקים. המשפט בשיקול דעתו של א' דעות שהוא לבדו ית"ש מכיר תכונות כל אחד וסביבתו. על ידי שיתחייבו הגויים יהא לימוד זכות על כל אשר בשם ישראל יכונה. אברהם אבינו המשיך זאת בתפלתו.
- יישוב דעת המלאכים שתלו בעצמם לומר כי משחיתים אנחנו, מחמת כבוד המקום שאין ראוי ליחד שמו על הרעה. מהאירז"ל שבמשה לא נאמר ואשלחך על הרעה של מכות מצרים, ולבאר מה שכאן אמרו וישלחנו ה' לשחתה. יישוב הסתירה אם הקב"ה שמח במפלת רשעים דתלוי אם נתמלא סאתם, לכן במצרים שיצאו בגלל שלא יכלו להתממה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעים בים וכו'. השחתת אנשי סדום במדת הרחמים לבער הרע מן העולם.
- טובה היא לרשע כשמקבל עונשו בעולם הזה, לכן אין לקבל התפעלות כשוראים רשע בריא אולם דוה לרעתו. אברהם בתפלתו פעל שאנשי סדום יקבלו עונשם ויהא להם קצת תקנה.

לע"נ הרה"ח מוה"ר **יחיאל מיכל** בהר"ר **יעקב מנחם הכהן ז"ל** (מתלמידי רבינו זי"ע)
במלאות שנה לפטירתו - נלב"ע ט"ז מרחשון תשס"ט לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנו

הרה"ח מוה"ר **אברהם יצחק כהן** הי"ו

גליון זה נדבת הרה"ג מוה"ר **יוסף מאיר ווייס שליט"א**
לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר מרדכי יהונתן בנימין ני"ו - למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **ישראל יעקב הלוי זילבערמאן** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הנכד בן לחתנו הרה"ח מוה"ר **יוסף וויעדער** הי"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **ישראל מאיר וויעדער** הי"ו
לרגל שמחת אירוסיו בנו הבה"ח המו"מ בתויר"ש
כמר ברוך אברהם צבי ני"ו - למז"ט ובשטומ"צ
*

לע"נ זקנתו האשה החשובה הרבנית **פעל ע"ה**
בת הרה"ג מוה"ר **ישראל מאיר זצ"ל** אבד"ק קעזמארק
נלב"ע כ"א מרחשון תשמ"א לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **שמעון רייכמאן** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת מלכה שתחי'
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **חיים צבי פאשקעס** הי"ו
לרגל שמחת תגלחת בנו אברהם אלטר ני"ו
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **יוסף איצקאוויטש** הי"ו
לרגל שמחת הולדת הבת **פיגא** שתחי'
למז"ט ובשטומ"צ

גליון זה נדבת הרה"ח מוה"ר **יצחק יהודה גאמבא** הי"ו
לרגל שמחת תגלחת בנו **יוסף שמואל** ני"ו
למז"ט ובשטומ"צ

מכון להוצאת דברי תורה

מאת כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז

(718) 431-1055